

Θέατρο

ΛΔΙΚΗΣ: Μπερνστάιν: «Εύνοια»

ΚΟΤΟΠΟΥΛΗΣ: Στέβ Πασέρ: η «Αγοράστρια»

Κοντά στους αναμορφωτές του καθεστώτος της, που με διάφορα γιατροσόφια πηγαί νά τ'όπλαλλουν απ' τις συνέπειες της βασικής του ανεκρότησης, χωρίς νά περάσουν καθόλου τήν ίδια, η αστική τάξη ήθελε και τότε αναμορφωθεί της ηθικής της, που με έργα διδαχτικά πασίζονεν νά διορθωσουν τούς άστούς κοιτριζοντας» τό ηθικά παροστρατήματα τους. Θέλονεν νά παρουσιάσουν τό άσχημα χαρακτηριστικά της κυρίαρχης τάξης σά λάθη, σά γνωρίσματα όχι του φυσικού της και πανί νά μάς πείσουν πως αυτό, στό βάθος του, μένει προσαρμοσμένο στους νόμους της ζωής και άκολουθεί τήν αλήθεια. Σ' αυτή τήν κατηγορία της αναμορφωτικής φιλολογίας άνήκουν δυο θεατρικά έργα που είδαμε τελευταία: «Η εύνοια» του Μπερνστάιν, στην Άλδικη, και η «Αγοράστρια» του Στέβ Πασέρ, στην Μαρίκας.

Ό όφισω κατά μέρος τις λογοτεχνικές - ή ποιητικές - άνομας και τών δυο έργων, τό άπίθανο της πλοκής τους και τήν άουπέεισι τών τύπων. Τό ένδιαφέρο τους βρίσκειται, γιά μάς, στην άνιδραστικότητα που κρύβουν κάτω από έναν φαιτικό ριζοσπαστισμό, στις θέσεις που άποστριάζουν, και άκόμα στό μέτρο της άκρίβειας μέ τήν οποία άπεικονίζουν έκείνο που θέλουν νά χτυπήσουν ή νά εξιδανικεύσουν. Έτσι ο Μπερνστάιν μιλάει πολύ καλά γιά τό φιαχτό της «εύνοιας», γιά τις φτηνές χαρές που μ' αυτές ξεγελιόνται οι μάζες. Άπ' έκεί πάλι νά τροβήξει τή συμπόδια του σκεπτόμενου τμήματος της εργατικής τάξης και της μικροπουροζουαζίας, που φάχνει κοινούργισι όρίζοντες. Μά άφου κάνει αυτή τήν παραχώρηση, πάλι νά καλιεργήσει στό κοινό τήν νοοτροπία του μπαίμ, που «σκοτώνει ό,τι άγαπάει», που διαρκώς ποθεί τό φεγγίό προς άλλους ούρανούς, μία νοοτροπία άπελλισίας και άπογοήτευσης, που φιλοσοφεί μέ στόμφο γιά τό μάταιο κάθε δημιουργήματος τών ανθρώπων, άκόμα και του Κομμουνιστικού Κόματος (!) νομίζοντας πως έκφράζει έτσι μία σκέψη «επαναστατική», επειδή είναι «παράδοξη». Η νοοτροπία αυτή, που ο Μπερνστάιν πάλι νά καλιεργήσει στό κοινό, είναι κι όλας νοοτροπία της κυρίαρχης τάξης. Στο τέλη του 19ου αιώνα ο μπουρζουάς ήταν καθώς πρέπει, φάραγε παντούφλες και περιφρονοβοί τών «άνθρωπινού» μποιησιμό. Σήμερα έγινε ο ίδιος μπαίμ και τό χάλασε τόσο πολύ μέ τή «ραούτινα», που κι άν φοράει παντούφλες, του χρησιμεύουν σά μοναδικό ρούχο στις λέσχες γευμισιμό.

Ό Στέβ Πασέρ πάλι νά σώσει απ' τήν καταστροφή ένα θεσιό της κυρίαρχης τάξης, τόν άστικό γάμο, τόν άποταγμένο στον βασικό κανόνα του άστικού καθεστώτος, τήν άτομική ιδιοκτησία. Προσπαθεί νά πείσει τό κοινό ότι μπορεί νά υπάρξει γάμος άστικός «φυσικός», εύτυχισμένος που σ' αυτόν τό χρέμα νά μήν πειζει κανένα ρόλο. Στο «γάμο γιά τό χρέματα» αντιπαράταει, στό παροσκήνιο, δυο τέτοιους γάμους από άνόθευτο έρωτα. Άποφαιγεί βέβαια νά παρουσιάσει αυτά τά άντράγωνα πάνω στή σκηνή, γιατί τότε θά έσοκπαζόνταν ή τσαρλατανιά. Προτιμάει να μάς πεί μονάχα δυο λόγια γιά αυτούς, βιαστικά - βιαστικά μήπως τόχει και του ύπαβάλοιμε τίποτα ερωτήσεις στις όποιες θά θά μπορούσε ν' άπαντήσει. Και περιορίζεται στό νά κοιτηράσει τό γάμο-άγορά στην **πίε φκνερή, στην πίε χτυπητή του μορφή**. Γιό νά δημιουργήσει τήν έντύπωση ότι ο άστικός γάμος, άγορά είναι κάτι τό έξαιρετικό, τό άουνηθησιτο, συγκεντρώνει στην περίπτωση του έξτάζει τό πιο άπίθανο περιστατικό, και κυρίως, άντιστρέφει τούς ρόλους: Οι κριτικοί του άστικού γάμου βλέπουνε στην άντρα τόν ιδιοκτήτη της γυναίκας, ο Πασέρ δίνει στη γυναίκα τό ρόλο του ιδιοκτήτη. Μά και σ' αυτό τό γάμο-άγορά άκόμα, ο Πασέρ πάλι νά «εξιδανικεί» τή

αναμορφωτική ήθικη κίνηση, με τήν σκέψη: πάλι η και τήν τήν αναμορφωτική!

Συνοψίζω άσπικη της άστικής πεινοποίησης, τό έργο αυτό, είναι έπιταμένο νά όρίσουν ο' εκκίνηση που σκόνωνονται απ' τό κρεβάτι τους γιά νά πάνε στό θέατρο. Η κριτική τών άστικόν εφημεριδών τους άφείριμας πολυστήλαρ έγκωμισιατικά κοιτριβοτά. Έιςάιτερη όριας έντύπωση κάνει τό γεγονός ότι ένας άκράτητος ένθουσιασισμός έπίσσε όλας τις φιλοδοξίες γιά τή «μεγάλη τους Μαρίκας», και γράφανε γιά αυτήν και στό πολιτικά σκόλια άκόμα. Η άστική τάξη πάλι νά τροβήξει κοντά της αυτή τή δημιουργική σκέψη, αυτή τή γνήρ έργατρία της τέχνης, γιατί τέτοιοι άνθρωποι της λείπουν. Μά έμεις λέμε εύλικρινά στην Κοτοπούλη ότι οι σκοποί τέτοιων έργων σάν τήν «Αγοράστρια» είναι κοιτώτεροι απ' τό ταλέντο της. Η επαγγελματική άναγκαιότητα δέ φτάνει γιά νά δικαιολογήσει τήν έκλογή τών έργων αυτών. Ωστόσο δέν πιστεύουμε ότι η Μαρίκα Κοτοπούλη είναι δυνατό νά γίνει «δική τους», και οι εργαζόμενες μάζες, προς τις όποιες έκδηλωση εύλικρινά τή συμπάθεια της, περιμένουν απ' αυτήν νά δείξει αυτή τή συμπάθεια στην πράξη, με μία στροφή προς τό πραγματικό ζωντανό θέατρο.

N. ΒΙΤΟΛΗΣ